

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. Aliæ quædam de gratiâ excitante & adjuvante.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

S. Bernardus Conatur, inquit, nostri ad bonum casti sunt, si non adjuventur, & nulli, si non excitentur.

III. Gratia excitans est illa, qua Deus primò hominem movet & excitat, atque ad bene agendum invitat; quæ motio est in genere causa moralis & intentionalis: Tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, ut loquitur Concilium Tridentinum, cap. 6. citato, juxta illud Apocalypsis 3. Ego sto ad ostium & pulso. Ad hanc proinde spectant illuminationes omnes, & inspirationes, ac motus etiam plerumque voluntatis, quibus homo incitatur ad bonum: unde gratiam excitantem in vitali aliquâ motione & operatione consistere indubitatum videtur.

IV. Dixi, motus voluntatis hic etiam plerumque intercedere, illos nimirum, quibus homines indeliberato quodam modo, vel in bono delectantur, & pellicuntur, vel terrentur à malo, & consequenter facilitatur per hos motus profectio illius, hujus fuga. Hujusmodi tamen motus voluntatis non sunt de essentiâ gratiæ excitantis. Ratio est, quia gratia excitans simpliciter in eo solum consistit, quod ad consensum eliciendum est necessarium, non verò in eo quod tantum facilitat; cogitatio autem quæ plenè repræsentat & proponit objectum, sufficit ut voluntas illud amplectatur, idque vel actu naturali vel supernaturali, si adsint principia supernaturalia, physicè sufficientia. Deinde Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. ait exordium justificationis sumi à gratiâ præveniente, id est, inquit, à vocatione; ergo in solâ vocatione constituit essentialiter gratiam prævenientem, seu excitantem: vocatione autem ad intellectum pertinet; imò inspiratio idem sonat ac illuminatio, nam Concilium Arafricanum ait Fidem inspirari à Deo.

V. Licet ergo, quando imperfecto quodam modo, ut frequenter fit, immituntur inspirationes seu cogitationes, oriuntur etiam quidam motus, sive ii naturales sint entitativè, ut contendit P. Vasquez disp. 185. sive supernaturales ut volunt alii, sicut etiam contingit in naturalibus, ubi ad hujusmodi imperfectas cognitiones sequuntur indeliberati quidam affectus, qui motus primò primi appellantur: at verò quando plena & perfecta habetur objecti cognitio, potest immediatè voluntas liberè in illud ferri. Unde in Angelis negant plurimi motus hosce indeliberatos reperiri; ergo non sunt de essentiâ gratiæ prævenientis, seu excitantis: & idem dicunt nonnulli de hominibus in statu innocentiz. Imò aliquando contra inclinationem naturalem, etiam vehementer amplectitur objectum aliquod voluntas; ergo tunc fit præcisè ratione illuminationis, & actus intellectus.

VI. Neque huic contrarii sunt S. Augustinus, & alii Patres dum gratiam Dei movere animam dicunt mediâ suavitate cordibus infusi; item Deum dare omnibus incredibilem suavitatem in credendo & consentiendo; voluntatem etiam non moveri, nisi aliquid occurrat, quod delectet animam, & id genus alia: vel enim loquuntur de ipso consensu libero, qui in nobis fit cum delectatione, vel de suavitate objectivâ, quam, ubi apparet in objecto repræsentata per actum intellectus, amplectitur voluntas, eique præbet consensum.

VII. Deinde, quando aliud præter cognitionem requirunt Patres, ad hoc ut præbeat consensum, nos aliud etiam ponimus, nempe gratiam adjuvantem, seu auxilium supernaturale, ad consensum eliciendum physicè concurrans. Deinde solum docent contra Pelagium, non sufficere scientiam legis & doctrinæ, exterius propositam, seu scientiam speculativam naturaliter acquisitam, sed ulterius requiri doctrinam quandam internam, à Deo animæ infusam, & ad eam movendam proportionatam. Hæc est clara mens S. Augustini, qui gratiam excitantem congruam semper ferme ponit in actu intellectus: sic lib. de Gratiâ, cap. 23. & de Prædestinatione Sanctorum, c. 8. ait eam sitam esse in internâ illa doctrinâ, qua fiunt homines docibiles Dei, &c. item de Spiritu & Lit. cap. 33. Visorum, inquit, susceptionibus agit Deus ut velimus. Denique ita frequenter gratiam hanc prævenientem seu excitantem statuit S. Augustinus in vocatione, quæ propriè est actus intellectus, ut nullus de mente ipsius ambigendi relictus sit locus. Tandem dici potest loqui Patres, non de eo quod ad gratiam excitantem simpliciter est necessarium, sed quod ut plurimum contingit; ut plurimum autem oriuntur hujuscemodi motus in voluntate, quibus ad rectè agendum invitamur, & trahimur.

Quamvis motus voluntatis spectant ad gratiam excitantem.

Motus voluntatis non spectant ad essentiam gratiæ excitantis, sed soli actus intellectus.

Negat nulli dari motus indeliberatos in Angelis.

Quo sensu dicant Patres, Deum movere animam mediâ suavitate cordibus infusi.

Qua ratione ad consensum eliciendum aliud requirunt Patres præter actum intellectus.

Offenditur S. Augustini gratiam excitantem statueri in actu intellectus.

SECTIO TERTIA.

Alia quedam de Gratia excitante & adjuvante.

I. Hanc gratiam excitantem operatur Deus in nobis sine nobis, ut loquuntur Theologi, desumptumque est ex S. Augustino de Gratiâ & Libero arbitrio, cap. 17. ubi Deus, inquit, ut velimus sine nobis operatur, id est gratiam illam excitantem, seu actum intellectus independentem à nostrâ libertate, sicque sine nobis, non quidem physicè concurrentibus, cum hæc gratia sit actus vitalis, sed sine nobis liberè consentientibus; unde meritò actio illa soli Deo tribuitur, qui liberum nostrum arbitrium, seu voluntatem formo, ut ita dicam, desiderat vel peccati oppressam, interno hoc clamore vocationis & sanctæ cogitationis excitat, & paulatim ad consensum liberè eliciendum perducit: ita Suarez lib. 3. de Auxiliis, cap. 4. initio, Vasquez hic, disp. 185. cap. 2. Molina in Concordiâ, quest. 14. & alii communiter.

II. Circa gratiam adjuvantem dicendum cum Belarmino lib. 1. cap. 2. Suarez loco proximè citato, Molinâ & aliis, præcipuè sitam esse in supernaturali auxilio effectivo, per quod quis potens efficitur ad consensum præstandum: sic enim S. Augustinus de Corrept. & Gratiâ, cap. 10. asseruit fuisse in Adamo gratiam adjuvantem, id est auxilium sufficiens divinæ gratiæ citra consensum. Quare frustra aliqui contendunt gratiam adjuvantem nihil aliud esse, quam ipsam gratiam excitantem, prout voluntati jam consentienti assitit intentionaliter, & movet ad consensum. Ad hanc ergo gratiam pertinet quicquid tenet se ex parte actus primi in ordine supernaturali ad efficiendum simul cum homine consensum pium, quales sunt habitus infusi, & quicquid illorum loco sive internum, sive externum ad eundem finem conferitur. Utrum autem inter partes gratiæ adjuvantis numerari debeat concursus simultaneus Dei ad actus supernaturales, ut vult Suarez lib. 2. de Auxiliis, cap. 3. questio fortè est de nomine, cum concursus generalis supernaturalis non minùs debeat causæ create supernaturali completæ, quam concursus generalis naturalis causæ naturali: quare hoc negat Molina q. 14. a. 13. citato.

Gratiam excitantem operatur Deus in nobis sine nobis.

In quo sensu sit essentialis conceptus gratiæ adjuvantis.

Gratia adjuvans distinguitur ab excitante.

Quædam præsent ad gratiam adjuvantem.

III. *Positum in aliquo vero sensu gratia excitans dicitur adiuuans.*

Moraliter tantum, non physice gratia excitans dicitur ad consensum.

IV. *Uterius ostenditur gratia excitantem non concurrere effectiue ad consensum.*

V. *Gratia excitans, moraliter tantum concurrat ad consensum.*

VI. *Visio beatifica intentionaliter tantum concurrat ad amorem beatificum; ergo idem est de cognitione abstracta in via.*

Uterius declaratur quomodo gratia excitans non concurrat effectiue ad consensum.

Dico ulterius, ipsam gratiam excitantem, quatenus existens in homine movet & allicit eum ad consensum, posse non incongrue censei gratiam adiuuantem, cum vere det vires ad consensum eliciendum, & consequenter ad illum finem vere & proprie conductit, ac iuvat, non quidem physice influendo, ut vult Molina in Concordia, q. 14. art. 13. d. 38. Bellarminus lib. 1. de Gratia & Libero arbitrio, cap. 13. Lessius de Auxiliis, cap. 2. & alii nonnulli; cum enim in Concilio Tridentino, & Viennensi sub Clemento V. definiatur ut probabilis, & sanctis Patribus conformius, dari in homine iusto habitus supernaturales, seu infusos, & praterea requiratur gratia excitans, seu sancta aliqua illuminatio, & inspiratio (habitus quippe habent se mortuo modo, nec ad excitationem, quam hic requirunt Theologi, sufficient) hoc, inquam, cum ita sit, non videtur gratia excitans posse ad actum consensum concurrere effectiue; superflua siquidem in ea foret huiusmodi virtus, cum habitus supernaturales id abunde praesentent.

IV. Addo, si gratia excitanti tribuatur virtus concurrendi ad actum consensum effectiue, superflua fore virtutem effectivam in habitibus supernaturalibus, praesertim cum hi auctores asserant gratiam excitantem seu sanctam illam cogitationem habere per se virtutem sufficientem adaequatam ad actus illos supernaturales producendos, & de facto eos aliquando producere; ergo frustra statuitur virtus haec effectiva in habitibus supernaturalibus, cum virtus illa sit frustra, quae semper supponit virtutem sufficientem ad effectum.

V. Probabilis ergo est, quod asserat Suarez lib. 3. de Auxiliis, cap. 4. num. 10. gratiam scilicet excitantem seu cogitationem illam congruam non concurrere physice & efficienter ad consensum, sed intentionaliter solum, & in genere causae moralis, tum ob rationem iam positam, tum quia in naturalibus cognitio non alio modo quam intentionaliter concurrat ad volitionem proponendo, scilicet obiectum.

VI. Hoc idem tertio probatur: visio enim beatifica, quae est supernaturalis, determinat ad amorem in patria, & tamen requiritur & statuitur ab omnibus habitus Charitatis; ergo visio ad amorem illum non concurrat effectiue. Dices requiri habitum Charitatis ex parte potentiae; visio enim tenet se ex parte obiecti, utpote illud repraesentans. Contra primo: non est necessarium ut obiectum concurrat efficienter ad amorem, sed ad solam cognitionem, unde ortum habuit commune illud dictum Philosophorum, ex obiecto & potentia paritur notitia. Contra secundo: si visio & cognitio teneant se solum ex parte obiecti, ergo nunquam potest gratia excitans, seu cogitatio illa a Deo immissa producere per se adeo quate consensum, cum ulterius requiratur aliquid eleuans ex parte potentiae, & tamen hi auctores ideo solum cogitationi tribuunt concursum effectivum, ut scilicet producat per se consensum in absentia habitus. Tandem gratia excitans non semper videtur esse de eodem obiecto cum consensu, sed aliquando ex cogitatione de misericordia vel iustitia Dei, de poenis inferni, gaudio beatorum &c. movetur quis ad contritionem, & varios aliarum virtutum actus eliciendos.

SECTIO QUARTA.

Conclusio circa modum concurrendi gratia excitantis.

GRATIA itaque excitans, seu cogitatio illa ad gratiam adiuuantem in genere causae solum moralis, & intentionalis spectat, non Physica. Quando autem non habet adhuc quis habitus infusus, difficultas est, quid concurrat per modum gratiae adiuuantis, physice eliciat actum contritionis verbi gratia, vel amoris, aut alterius virtutis. Suarez citatus cum aliis asserat, actus harum virtutum in eo casu produci per extrinsecam Dei assistentiam, quod licet supra Disp. 14. sect. 3. & 4. cum eodem Suariorum, Vasquez, Molina, Valentia, Arrubale, Sales, Tannero, Fericce, Maratio & communi sententia existimaverim non esse impossibile, ut voluit Thomista, & recentiores nonnulli, de facto tamen connaturalius videtur, ut fiat per auxilium aliquod intrinsecum transiens, seu secundum diversas suas partes fluens: ideo namque in peccatore relinquuntur habitus Fidei & Spei, ut nimirum actus illarum virtutum connaturalius orientur intrinsece ab illo subiecto, ergo similiter dicendum videtur ad reliquas etiam operationes aliarum virtutum, quarum non manent habitus, connaturaliter eliciendas infundi debere auxilia quaedam intrinseca, seu qualitates eiusmodi transeuntes, horum actuum effectivas.

Obijciunt auctores primae sententiae Concilium Tridentinum affirmans ses. 6. cap. 5. nos gratia excitanti assentiendo, eidem cooperari, ergo & illa nobis etiam cooperatur, cum sint correlativa, ergo etiam physice nobiscum ad consensum concurrat. Contra primo: idem Concilium sessione 6. cap. 10. asserit, in iustificatis habentibus habitus infusos, fidem ad actus virtutum ab iis elicitos cooperari, & tamen non alio modo concurrat fides ad actus charitatis, humilitatis, religionis &c. quam intentionaliter, proponendo scilicet obiectum, & per hoc voluntatem alliciendo ad honestatem in obiectis illis, aut actibus amplectendam. Contra secundo, hoc siquidem probaret contra adversarios, gratiam excitantem concurrere efficienter ad consensum, seu actus bonos, ut desiderium beatitudinis, odium peccati &c. quatenus impedit beatitudinem & alios huiusmodi, etiam quando adest habitus infusus, seu principium illorum elicitivum sufficiens: nam hi actus in peccatore secundum communem sententiam Theologorum elici possunt ab habitu spei.

Respondetur itaque, tam gratiam adiuuantem, quam excitantem ad actum bonum, seu consensum concurrere, & nobiscum ad eum cooperari, sed utramque in suo genere, illam physice & efficienter, hanc moraliter, suadendo nimirum & alliciendo, consulens siquidem & suadens, ei semper cooperari dicuntur, qui operationem aliquam, homicidium exempli gratia, aut quid simile, ejus inductione perpetrat. Nec obstat quod Concilium ibidem asserat gratiam & excitare & adjuvare; licet namque utrumque munus gratiae tribuat, non tamen quidquam ibi dicit, utrum necne inter se distinguantur.

I. *Gratia ergo excitans non physice, sed in solo genere causa moralis & intentionalis concurrat ad consensum.*

Connaturalius elicitur utrumque auxilium intrinsecum, quam per assistentiam extrinsecam.

II. *Quae sententia dicit Concilium Tridentinum non assentiendo cooperari gratia excitanti.*

Sequitur contra adversarios gratiam excitantem concurrere efficienter, etiam quando adest habitus infusus.

III. *Tam gratia excitans quam adiuvans concurrat ad consensum, illa moraliter, haec physice seu efficienter.*